

KÄRNKRAFTSKOMMUNERNA
SWEDISH MUNICIPALITIES
WITH NUCLEAR FACILITIES

Protokoll fört vid sammanträde med KSO styrelse

Datum: fredag den 17 februari

Tid: 09.00 - 11.20

Närvarande

Kävlinge kommun: Pia Almström (M), Thomas Borg (SD), Henrik Ekberg (SD) och Roland Palmqvist (S).

Nyköpings kommun: Urban Granström (S), del av och Ahmad Eid (M), del av.

Oskarshamns kommun: Lucas Lodge (M) och Bill Karlsson (SD).

Varbergs kommun: Ann-Charlotte Stenkil (M) och Jeanette Qvist (S).

Östhammars kommun: Margareta Widén-Berggren (S), Fabian Sjöberg (M), Lisa Norén (S), Jonas Lennström (S) och Lennart Owenius (M).

Tjänstemän: Kersti Ingemarsson, Östhammars kommun och Mats Rosén, Kävlinge kommun.

KSO- samordnare: Ted Lindquist.

Övriga närvarande (virtuellt):

Anton Steen, chef samhällskontakter Fortum och Christian Sjölander, grundare Kärnfull Next.

1. Inledning

Mötesordföranden/f.d. ordföranden i KSO- styrelsen Margareta Widén-Berggren (S), Östhammars kommun, hälsar välkommen till det konstituerande styrelsesammanträdet.

Styrelsemötet har blivit senarelagt på grund av regeringens sena beslut i december 2022 rörande ny lagstiftning för de lokala säkerhetsnämnderna och de osäkerheter detta i sin tur har medfört när det gäller kommunernas nomineringar till KSO:s styrelse.

2. Kort presentationsrunda

Med anledning av att detta är det första styrelsemötet för mandatperioden presenterar de närvarande sig kort för varandra.

3. Förslag om att valet av ordförande och vice ordförande (Presidium) 2023-2026 hänskjuts till nästa styrelsemöte i samband med Varbergs- utbildningen 29/3-31/3.

Ordföranden föreslår att valen av styrelsens ordförande och vice ordförande (Presidium) 2023-2026 hänskjuts till nästa styrelsemöte i samband med den gemensamma utbildningen i Varberg den 29/3-31/3. Vidare föreslås att Anderas Erlandsson (S), Oskarshamns kommun och Anne-Charlotte Stenkil (M), Varbergs kommun får i uppdrag att dels bereda valen och dels övriga frågor till styrelsemötet i samråd med KSO- samordnaren.

Framkommer att styrelsemötet i Varberg behöver flyttas till den 31 mars från den 30 mars.

Beslut

Valen av styrelsens ordförande och vice ordförande (Presidium) 2023-2026 hänskjuts till nästa styrelsemöte i Varberg den 31 mars på förmiddagen.

Ledamöterna Ann-Charlotte Stenkil och Andreas Erlandsson får i uppdrag bereda dels valen, dels övriga ärenden till styrelsemötet i samråd med KSO- samordnaren.

4. Föregående mötesprotokoll.

Föreligger protokoll från senaste styrelsemötet den 10 november 2022, som går igenom.

Beslut

Protokollet läggs till handlingarna.

5. Kommunrapporter

Varbergs kommun/Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhalsverket

Lokala säkerhetsnämnden har haft ett sammanträde den 11 februari.

Framkommer att ett stort arbete har krävts efter incidenten vid R 4 i samband med revisionen 2022. Vid ett obligatoriskt test under revisionsavställningen skadades elektriska värmare i anläggningens tryckhållare och reparationerna beräknades ta tre månader. Händelsen har inte haft någon påverkan på reaktorsäkerheten. Däremot har återstarten av reaktorn försenats i omgångar och den planeras nu kunna ske den 23 februari.

Vidare framkommer att det oroliga omvärldsläget medför förstärkt vaksamhet mot antagonistiska handlingar vid Ringhalsverket. Anläggningen är, i likhet med övriga kärnkraftverk, ett skyddsobjekt och då gäller flygförbud så det ska inte finnas några flygande farkoster i luftrummet. Trots detta har drönare noterats och så även vid de övriga kärnkraftverken i Forsmark och Oskarshamn.

Oskarshamns kommun/Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamnsverket

O3 går stabilt vid full effekt. Bränsleskadan i december förra året medförde att reaktorn kopplades bort från nätet den 3/12 och nio dagar framåt. Detta påverkade i sin tur elpriserna, som i sin tur ledde till att vikten av kärnkraft och stabil produktion påtalades. Inga ytterligare åtgärder har vidtagits utan OKG planerar för normal drift fram till årets revisionsavställning i april. Den 15 april inleds revisionen, som pågår fram till den 9 juni. Avvecklingen av O1 och O2 har kommit halvvägs. Arbetet med att plocka ned reaktorn i O2 har inletts.

Kävlinge kommun

Den lokala säkerhetsnämnden vid Barsebäcksverket avvecklades den 10 januari, vilket beklagas av kommunen. Dessutom verkade Barsebäcksverkets ledning inte informerade om förändringen. Kävlinge kommun förde under 2022 diskussioner med UNIPER om projektet ”Barsebäck Clean Energy Park”. Energiparken omfattade inte vindkraft eftersom det energislaget inte finns med i kommunens Översiktsplan. Även tidigare planer på solvärme har gått i stå. Framkommer att det tidigare kommunalrådet Pia Almström har skrivit till energiministern om vikten av lokal acceptans i en kärnteknisk kommun som Kävlinge. Kommunen anser att det måste finnas kvar en insynsmöjlighet även efter att en anläggning inte är i drift och om det då inte finns en lokal säkerhetsnämnd. Vikten av öppenhet och transparens framförs särskilt. Regeringen kan inte bara peka med helga handen när det gäller ny kärnkraft utan det måste finnas något att ge tillbaka för att kompensera intresserade kommuner som tar ett nationellt ansvar. Detta visar också lärdomarna från det europeiska samarbetet mellan kärntekniska kommuner. Kommunen har ännu inte beslutat hur informationen/insynen ska hanteras när nu säkerhetsnämnden lagts ned.

Östhammars kommun/Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarksverket

Effekthöjning av F1 är på gång. Även utbyggnaden av slutförvaret för lågaktivt avfall, SFR, pågår. Forsmarkverket har produktionsrekord för närvarande. Ny VD Forsmark rekryteras.

Nyköpings kommun

Nyköpings kommun har sedan förra hösten en ny politisk majoritet bestående av socialdemokraterna och moderaterna. Kommunstyrelsens ordförande är Urban Bäckström (S) och vice ordförande är Ahmed Eid (M). Kommunen funderar nu på hur informationsutbytet ska ske med Studsvik sedan den lokala säkerhetsnämnden avvecklades den 10 januari. Vidare pågår diskussioner om hur kommunen även i framtiden ska kunna bidra till KSO- samarbetet.

6. Uppföljning av regeringsbeslut rörande de lokala säkerhetsnämnderna

Efter att Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, på uppdrag av regeringen under 2022 genomförde en översyn av de lokala säkerhetsnämnderna beslutade regeringen i december 2022 om nya föreskrifter för nämnderna fr.o.m. den 10 januari i år. Beslutet innebär att säkerhetsnämnderna blir kvar i de tre kommunerna med kärnkraftverk eller kärnavfallsanläggningar i drift, men avvecklas i Kävlinge och Nyköpings kommuner.

Det väldigt sena regeringsbeslutet i december förra året har gjort att de berörda kommunerna till alla delar inte har haft möjlighet att analysera det och dra slutsatser inför framtiden, t.ex. hur informationsfrågor ska hanteras framöver i de två kommunerna utan säkerhetsnämnder gentemot Barsebäcksverket respektive Studsvik.

Samordnaren redovisar regeringens regleringsbrev till SSM 2023 och där framgår på sidan sex följande: ”Medel för de lokala säkerhetsnämnderna vid Forsmarks, Oskarshamn och Ringhals kärnkraftverk ska utbetalas kvartalsvis i förskott efter rekvisition och får uppgå till högst 400 000 kronor per nämnd. Nämnderna ska lämna en prognos över förbrukade medel till myndigheten senast den 30 november 2023. Nämnderna ska lämna en slutredovisning den 1 februari 2024 och medel som inte har förbrukats under 2023 ska betalas tillbaka till myndigheten. Medel som inte har förbrukats tidigare år av nämnderna ska också betalas tillbaka till myndigheten senast den 1 februari 2024.”

Ovanstående skrivning om återbetalningen av oförbrukade medel föranleder en diskussion i styrelsen. Styrelsen anser att skrivningen är otydlig och att detta måste klaras ut med myndigheten.

I samband med remissen förslaget framförde både de fem kommunerna och KSO synpunkter på förslaget att oförbrukade medel skulle återbetalas. Om detta ska ske förordades att återbetalningen ska göras efter avslutad mandatperiod. Att balansera verksamhetens kostnader och anslag under mandatperioden medför en möjlighet att bättre kunna planera verksamheten över åren samt mindre av administrativt merarbete. Det måste finnas en förutsägbarhet kring vilka medel nämnderna har till sitt förfogande, för att möjliggöra en relevant planering av verksamheten. Det är också av största vikt att kostnaderna för nämndens verksamhet inte belastar den kommunernas skattebetalare.

Noteras att KSO den 25 oktobers 2022 skickade en skrivelse till regeringen med gemensamma synpunkter från de fem kärntekniska kommunerna över SSM:s förslag. Skrivelsen skickades även till Klimat- och näringslivsdepartementet och Strålsäkerhetsmyndigheten.

Beslut

Styrelsen konstaterar att det finns oklarheter i hur skrivningen i regleringsbrevet om återbetalning av oförbrukade medel till säkerhetsnämnderna verksamhetsåret 2023 och tidigare år ska tolkas. Detta behöver klarläggas med myndigheten.

7. Genomgång av riktlinjerna för Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan

Vid dagens sammanträde föreligger riktlinjerna för Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO), som fastställdes av styrelsen 2021-09-30. Tidigare riktlinjer för KSO fastställdes 1978-01-11 i samband med att samarbetsorganet bildades.

Samordnaren redovisar det huvudsakliga innehållet i riktlinjerna.

Riktlinjerna syftar till att ge stadga i samarbetsorganets verksamhet och en viss formalisering av verksamheten jämfört med tidigare. Överenskommelsen mellan medlemskommunerna motsvarar de krav som bör kunna ställas på verksamheten för att den ska fungera på ett bra sätt. Viss formalia om styrelsearbete, medlemskap, ekonomi och sekretariat/samordning återfinns också. Riktlinjerna bygger dels på det som samarbetsorganet var överens om vid bildandet för drygt 40 år sedan, dels KSO:s erfarenheter och verksamhetsplaner under mandatperioderna.

Syftet med verksamheten är att ta tillvara medlemskommunernas intressen inom kärnkraftsområdet och i energifrågor i övrigt. KSO är ett nätverk för kommuner med kärntekniska anläggningar. De huvudsakliga målen är följande:

- Stärka nätverket för kommuner med kärnteknisk verksamhet
- Lyfta lokala aspekter och konsekvenser av kärnkraftsproduktion
- Fokus på: kärnsäkerhetsfrågor nationellt och internationellt, kärnavfallsfrågan och slutförvarsprocessen, avvecklings- och rivningsplanering, omställning/tillväxt, omvärldsfrågor och informationsspridning.

De huvudsakliga uppgifterna för KSO är följande:

- Kommunalt forum i frågor och remisser av gemensamt intresse där ett samlat uppträdande krävs.
- Gemensamt agerande i aktuella projekt av betydelse för kommunerna.
- Utbyta kommunala erfarenheter rörande planering, byggande och drift samt avveckling och rivning av anläggningar.
- Följa kärnkrafts- och kärnavfallsfrågor nationellt och internationellt.
- Kunskapsinhämtning och omvärldsbevakning.
- Påverkan och lobbying.
- Arrangera nationella konferenser i aktuella frågor.
- Omvärldsbevakning och gemensamma arbets- och studieresor. Återföra gjorda erfarenheter genom att bland annat arrangera kompetenshöjande seminarier på nationell nivå.
- Offensiv och proaktiv kommunikation och mediehantering i enlighet med antagen mediestrategi.

Beslut

Informationen om KSO:s riktlinjer anses mottagen.

8. Bekräftelse av fastställd sammanträdesplan för styrelsen 2023

Styrelsens har tidigare beslutat:

- > 17 februari (konstituerande), virtuellt möte.
- > 30 mars fysiskt möte i.s.m. utbildning i Varberg 29/3-31/3. Föreslås flyttas till 31/3.
- > 12 maj fysiskt möte i Stockholm kl. 10.00 - 12.00. Lunch kl. 13.00 och avtackning av styrelsens trotjänare i.s.m. lunchen. Trotjänarna bjuds även in till styrelsemötet.
- > 29 september, virtuellt möte kl. 09.00-11.30
- > 9-10 november, lunch till lunchmöte i någon medlemskommun. Styrelsemöte 9/11 e m.

Beslut

Styrelsemötet den 30/3 flyttas till den 31/3.

Sammanträdesplanen för 2023 fastställs i övrigt.

9. Bokslut för KSO 2022

Föreligger balans- och resultaträkning för verksamheten 2022. Samordnaren redovisar bokslutet.

I samband med behandlingen av bokslutet framkommer att några av medlemskommunerna har anledning att fundera över hur de ska finansiera sina medlemsavgifter i KSO. Förutsättningarna har förändrats efter regeringsbeslutet om att avveckla två av de fem lokala säkerhetsnämnderna. Det framkommer också att några av kommunerna har använt medel ur säkerhetsnämndens budget och andra kommuner har använt medel ur den kommunala budgeten för att finansiera medlemsavgiften i samarbetsorganet.

Förslag framkommer om att KSO behöver hitta en modell för medlemsavgifter 2023. Påpekas också att det finns ett ekonomiskt överskott sedan tidigare år. Samtidigt är det viktigt att det finns intäkter som balanserar kostnaderna för verksamheten. Budgeten kan alltid bli föremål för översyn.

Beslut

Bokslutet 2022 godkänns.

I övrigt ska budgeten för 2023 ses över utifrån de ekonomiska förutsättningarna. Beredningsgruppen, som fått i uppdrag att lägga förslag till nästa sammanträde den 31 mars, får även i uppdrag att se över kostnader och intäkter inklusive modellen för medlemsavgift i budgeten.

10. Revisionsyttrande över KSO:s räkenskaper 2022

Föreligger revisionsyttrande 2022 från Oskarshamns kommuns auktoriserade revisor.

Beslut

Styrelsen har tagit del av revisionsyttrandet 2022, som anses mottaget.

11. Verksamhetsberättelse 2022

Föreligger verksamhetsberättelse 2022. Samordnaren redovisar berättelsen.

Beslut

Verksamhetsberättelsen godkänns.

12. Anmälan om att förslag till budget 2023 och verksamhetsplan 2023-2026 kommer att redovisas vid styrelsemötet i Varberg

Samordnaren anmäler att förslag till årsbudget 2023 och verksamhetsplan för mandatperioden kommer att föreligga vid sammanträdet i Varberg.

Beslut

Anmälan anses mottagen.

13. Omvärldsbevakning - GMF- information

Vid dagens sammanträde informerar Pia Almström, som president i GMF, bland annat att nätverket har fått en tillströmning av nya medlemmar och att samarbetet med motsvarande organisationer i USA och Kanada kommer att utvecklas efter ett gemensamt uttalande utvecklat nätverkande i samband med IAEA- mötet i Wien i november 2022. Det amerikanska nätverket ECA (The Energy Communities Alliance) genomför en konferens i USA 17-19 maj där GMF är inbjudna som talare.

a) Rapport från GMF Steering Committee - Utökat presidiummöte 2023-01-12.

Ett utökat presidiummöte har genomförts där Pia Almström, Mats Rosén och KSO- samordnaren deltog. Vid mötet diskuterades bland annat den svenska regeringens beslut att avveckla två av de lokala säkerhetsnämnderna. Ett insynsorgan som i alla år har uppmärksammats i Europa som en förebild för öppenhet och transparens. GMF kommer nu att skriva ett brev till EU- institutionerna som förklarar situationen i Sverige och ifrågasätter regeringsbeslutet samtidigt som Sverige innehar ordförandeskapet i EU:s Ministerråd de första sex månaderna 2023. I skrivelsen kommer vikten av att medlemsstaterna kontaktar berörda kommuner och för en dialog med dem när nu nya kärntekniska anläggningar planeras i flera medlemsstater. Det kommer framöver att finnas kandidatkommuner för SMR reaktorer och nya kärnkraftverk samt kärnavfallsanläggningar och det gör det också viktigt att stärka den lokala nivån i dessa processer. Samtidigt kan de kärntekniska kommunerna erbjuda sina lärdomar till kommuner utan tidigare kärnteknisk erfarenhet i andra länder.

b) Rapport från möte och erfarenhetsutbyte 2023-01-27 med estniska miljödepartementet/arbetsgruppen för ny kärnteknik i Estland, Estländska Kommunförbundet, medlemskommuner i europeiska nätverket för kärntekniska kommuner, GMF, inkl. KSO.

Det estniska miljödepartementet har bjudit in GMF till ett digitalt möte den 27/1 med anledning av att Estlands regering har tillsatt en arbetsgrupp för att ta fram rekommendationer om hur landet ska ställa sig till ny kärnteknik i framtiden för att nå EU:s klimatmål 2050. Estland behöver även fasa ut nuvarande energikälla oljeskiffer 2035. Vid mötet deltog representanter från miljödepartementet, arbetsgruppen för ny kärnteknik, finansdepartementet, strålskyddsdepartementet, estländska kommunförbundet och Viru-Nigula kommun. Dessutom deltog GMF- medlemmar från Eurajoki, Finland och Belgien samt GMF- samordnaren. Från svensk sida deltog Pia Almström, Mats Rosén och KSO- samordnaren.

Kontakterna mellan GMF och de estländska parterna kommer nu att utvecklas och det diskuteras även om de eventuellt kan bli associerade partners till GMF- nätverket i framtiden.

c) Förfrågan från GMF om ev. seminarium i Sverige 2023 med temat ny kärnteknik och Små Modulära Reaktorer (SMR).

GMF- samordnaren har lyft frågan med KSO- samordnaren. Inte minst med anledning av den lyckade CET- konferensen om ny kärnteknik i Oskarshamn hösten 2022. En uppföljningskonferens planeras 2024.

Styrelsen diskuterar frågan och fastslår att det inte är aktuellt för KSO att engagera sig i en konferens om ny kärnteknik i år. Däremot kan förmodligen KSO på olika sätt medverka sina kontakter och lämpliga föredragshållare i samband med planeringen och genomförandet CET 2024.

14. Stomprogram för gemensam KSO- utbildning för ledamöter i de lokala säkerhetsnämnderna, Varberg 29-31 mars 2023. Arbetsmaterial!

Utbildningen har i många år genomförts i början på varje mandatperiod. Platsen har varit Varberg/Ringhalsverket. Den 30/9 beslutade styrelsen att gemensam KSO- utbildning ska genomföras den 29-31 mars 2023. Samordnaren har haft i uppdrag att planera programmet i samråd med Varbergs kommun.

Vid dagens sammanträde föreligger ett förslag till stomprogram för utbildningen. Detta är ett arbetsmaterial eftersom diskussioner fortfarande pågår med föredragshållare från regeringskansliet, SSM, Svenska Kraftnät, SKB AB och Ringhalsverket.

Samordnaren påtalar vikten av att kommunerna anmäler sina deltagare så fort som möjligt eftersom de preliminärt bokade hotellrummen måste bekräftas. Framkommer att detta i sin tur påverkas av att regeringen ännu inte har förordnat ledamöterna i de lokala säkerhetsnämnderna.

Beslut

Stomprogrammet godkänns inför det fortsatta arbetet med detaljprogrammet för utbildningen.

15. Övriga frågor

a) F.d. Kärnavfallsrådets slutbetänkande i samband med avvecklingen av Rådet 2022-12-13.

Vid dagens sammanträde föreligger Kärnavfallsrådets slutbetänkande i samband med att regeringens expertorgan avvecklades vid årsskiftet.

I slutbetänkandet konstaterar Kärnavfallsrådet bland annat att Rådets uppgift har varit att utreda och belysa viktiga frågor inom kärnavfallsområdet, bl.a. genom utfrågningar och seminarier, och skapa förutsättningar för så väl underbyggda råd till regeringen som möjligt. En viktig funktion rådet haft är att ge möjligheter till informations- och meningsutbyte mellan olika aktörer för att skapa en god kunskapsgrund. Nya frågor kan komma fram under de många år fram till förslutning av förvaret för använt kärnbränsle förväntas ske. Kärnavfallsrådet anser därför att det framöver behövs ett forum där reaktorägare, miljöorganisationer, tillsynsmyndigheter, berörda kommuner och regioner, allmänhet, och de som uppför slutförvar och mellanlager liksom andra intressenter kan mötas för att diskutera olika perspektiv på kärnavfallsfrågor. Inte minst krävs detta för ett ökat förtroende för avfallshanteringen oavsett om kärnkraften byggs ut eller ej.

b) Information om externt föredrag vid styrelsemötet den 12/5 rörande vikten för svensk energiförsörjning att underhålla existerande kärnkraftverk.

Samordnaren anmäler att professorerna Siegfried Evens och Per Högselius vid KTH i samband med styrelsemötet den 12/5 kommer att informera om rubricerade och vikten av fortsatt drift med hög säkerhet och stor tillförlitlighet samt vikten av underhåll av de äldre anläggningarna som är i drift. Således inte enbart fokus på innovation och ny kärnteknik (SMR etc.).

c) Anmälan av inkommen remiss "Promemorian Ny kärnkraft i Sverige - ett första steg".

Samordnaren anmäler att KSO har erhållit en remiss från klimat- och näringslivsdepartementet i rubricerade. Remisstiden löper ut den 10 april. Ett förslag till yttrande kommer att föreligga vid nästa styrelsemöte.

16. Formerna för avtackning av ledamöter och ersättare som slutat i styrelsen per 2022-12-31

Det avgående presidiet och samordnaren har diskuterat formerna för avtackning av ledamöter och ersättare som avgått ur styrelsen 2022-12-31. Avtackningen av ser totalt 13 personer, varav sex med mer än tio år i styrelsen. Förslaget innebär att de med mer än tio år ("Trotjänarna") avtackas vid en lunch i samband med styrelsemötet i Stockholm den 12/5. Övriga avtackas med ett presentkort som kommer att sändas till de berörda.

Beslut

Avtackning av ledamöter och ersättare i styrelsen ska ske på föreslaget sätt.

17. Externt föredrag – Förutsättningar för ny kärnkraft

Vid dagens sammanträde lämnar Anton Steen, Fortum och Christian Sjölander, Kärnfull Next information om företagens samarbetsavtal för att möjliggöra utbyggnad av små modulära reaktorer (SMR) i Sverige redan i början på 2030- talet.

Företagen informerar även om hur de ser på kärnkraft, dess möjligheter, nutida och framtida åtaganden för befintliga kärnkraftskommuner samt hur kommunerna är essentiella i arbetet att göra det möjligt att välkomna nya medlemmar i KSO.

Av informationen framgår att Forum har sitt fokus i Norden. Huvudkontoret ligger i Esbo, Finland. Energiproduktionen omfattar i stora drag 50 % kärnkraft och 50 % vattenkraft. I Sverige är företaget bland annat delägare i Forsmarksverket och Oskarshamnsverket. Fortum startade i oktober 2022 en förstudie för att utreda möjligheterna att bygga nya reaktorer i både Finland och Sverige. Förstudien pågår i 2 år. Fortum har även tecknat ett avtal med franska EDF, med syftet att tillsammans utreda eventuella möjligheter för såväl nya SMR som storskaliga reaktorer i Finland och Sverige. Genom avtalet med Kärnfull Next breddas och utvidgas Fortums förstudie ytterligare. Samarbetet innebär att de båda energibolagen nu gemensamt börjar arbeta med de svenska SMR-projekt som är redo att gå från konceptstudie till projekteringsfas.

Kärnfull NeXT. Startades 2019. Företaget har som mål att sätta fart på byggnationen av nya, små kärnkraftverk, i Sverige och företaget menar att diskussionen kring kärnkraft har varit alltför negativ. Frågan är därför hur man kan ändra narrativet till något mer positivt. Företaget har också skapat ett elhandelsbolag för kärnkraftsel. Framhålls att narrativet nu är förändrat till något mer positivt när det gäller ny kärnteknik. Vidare jobbar företaget också med att inkludera slutkunden i processen. SMR är bra som produkt med sin modularitet. I Sverige och Europa kommer mer kärnkraft byggas och det krävs en seriös driftorganisation med kompetens. Företaget sitter som ett kitt mellan företagen och ordnar finansieringen. Operatörsrollen kommer att utvecklas i framtiden så det gäller att företagen/anläggningsägarna jobbar med detta också. Kompetensfrågorna är viktiga inför framtiden.

Kärnfull Next framhåller att intresset från bland annat energikrävande industri och kommuner är mycket stort och att arbetet redan var i gång med åtta olika projekt, där flera såg behov av mer än en reaktor. Nu arbetar företaget med ett antal berörda kommuner, Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) och industrin.

Fortum och Kärnfull Next har tecknat ett samarbetsavtal för att möjliggöra en utbyggnad av små modulära reaktorer i Sverige. Kärnfull Next har en projektportfölj som omfattar ett flertal små reaktorer och samarbetet med Fortum innebär att de båda bolaget tillsammans täcker in hela värdekedjan för nya reaktorer, från projektering och finansiering till byggnation och drift. SMR-reaktorer kan ge både industrier och kommuner tillgång till planerbar och fossilfri el, värme och vätgas. Tillsammans med ny vindkraft kommer det att vara en avgörande pusselbit i klimatomställningen. Kärnfull Next har redan i dag en växande projektportfölj och de båda företagen ser att de genom sina olika kompetenser i värdekedjan kompletterar varandra på ett bra sätt.

I nuläget handlar det om åtta projekt och över ett dussin reaktorer. Och om allt går som Kärnfull Next hoppas kan det vara möjligt att ha en första SMR i drift i Sverige under tidigt 2030-tal.

Hur politiken kan hjälpa till

- Politik: Synen på kärnkraft måste gå från förbud till hinderröjning till aktivt främjande
- Reglering: Tillståndsprocesser och reglering i Sverige måste gå från förvaltning till utveckling. Fortfarande ses Sverige som ett avvecklingsland och därför behöver politiken jobba mer med att möjliggöra ny kärnteknik. Vikten av standardisering i Europa är också mycket betydelsefull.
- Marknad: Elmarknaden måste styras från kortsiktigt reaktiv till långsiktigt proaktiv. I dag är marknaden volatil och kortsiktig så den behöver bli mer långsiktig.
- Kompetens: Långsiktiga satsningar på forskning och utbildningsplatser.
- Slutförvar: Hur hanterar vi ny kärnkraft med dagens slutförvarssystem. Nuvarande system bygger på dagens kärnkraft och omfattning.

För Fortums del är ambitionen att senast inom två år ha tillräckligt med underlag för att kunna fatta investeringsbeslut om eventuella nya reaktorer. Då blir även ett bredare politisk stöd för ny kärnkraft av central betydelse. Den nya regeringens positiva inställning till kärnkraft välkomnas, men det måste finnas en bredare politisk energiöverenskommelse. Fortum kan inte gå vidare med skarpa investeringsbeslut om företaget inte känner trygghet att nästa regering accepterar bygget av nya reaktorer.

Hur kan KSO hjälpa till?

Vid diskussionen framkommer att lokal förankring är viktig i platsvalsprocessen för ny kärnteknik. KSO:s europasamarbete genom nätverket GMF är av värde och även de relativt nya kontakterna med motsvarande nätverk för kärntekniska kommuner i USA o Kanada är värdefullt.

Vidare framhålls vikten av att var tidigt ute i förankringsprocessen i berörda kommuner. Kommunerna måste själva ligga i framkant.

Christian Sjölander framhåller att en tröskel för platsvalskommunerna är bristande kunskap och förståelse i frågan om vad det innebär att vara en kärnkraftskommun. Kärnfull Next för nu en dialog med ett dussintal kommuner som är intresserade.

Det är också av intresse att se vad en kommun får ”på köpet” som kärnkraftskommun. Exempelvis platsvalsstudier och socioekonomiska studier med mera.

KSO skulle kunna ha en framtida roll att utbilda andra blivande kärntekniska kommuner. KSO:s och berörda kommuners stora engagemang i kärnavfallsfrågan i många år lyfts också fram. KSO har genom det europeiska nätverket GMF utbildat tidigare öststater, som nu är EU- medlemmar, kring frågor om vikten av öppenhet, dialog, transparens och delaktighet kring dessa frågor. Utbildningsinsatserna finansierade av EU.

Dessutom lyfts det negativa fram i att kommunernas engagemang nu rustas ned genom exempelvis nedläggning av insynsorganet den lokala säkerhetsnämnden i två av KSO- kommunerna (Kävlinge och Nyköping).

Staten tar även bort resurser till de lokala slutförvarsorganisationerna som funnits i Oskarshamn och Östhammars kommuner. Den statliga finansieringen kom från Kärnavfalls-fonden. Kommunala medel kan inte användas till detta.

Vidare konstateras att intresse finns från industrin för nya platser, men ser inte staten behovet av lokal kommunal förankring så finns risk att olika tillfälliga lokala Ad Hoc- grupper bildas som enbart driver frågor utifrån sin egen agenda.

Slutligen framkommer att Fortum och Kärnfull Next önskar att KSO listar de punkter som är av intresse när det gäller vad kärnkraftskommunerna kan göra utifrån tidigare erfarenheter. Företagen önskar ett fortsatt samarbete med KSO och medlemskommunerna kring dessa frågor.

18. Avslutning

Mötesordföranden Margareta Widén-Berggren framför slutligen ett stort tack för gott samarbete under de fyra åren som KSO- ordförande. Margareta har varit med i KSO i 24 år. Ett särskilt tack riktas till den tidigare vice ordföranden Ann-Charlotte Stenkil, samordnaren Ted Lindquist och Kersti Ingemarsson, sekretariatet. Avslutningsvis önskar Margareta KSO lycka till i framtiden.

Ann-Charlotte Stenkil framför ett tack till den tidigare ordföranden för gott och trevligt samarbete. Pia Almström framför också ett tack till den tidigare ordföranden för bra samarbete. Hon hoppas också att Kävlinge och Nyköping ska kunna vara med i samarbetsorganet även i framtiden och konstaterar att det finns mycket kompetens i dessa fem KSO- kommuner. Roland Palmqvist framför också ett tack till den tidigare ordföranden för ett bra jobb och gott samarbete. Jeanette Qvist tackar också för gott samarbete och önskar Margareta lycka till i framtiden.

Slutligen framför KSO- samordnaren Ted Lindquist både ett varmt personligt tack för mycket gott samarbete och ett tack från tjänstemännen i KSO- kommunerna. Det har varit en förmån att få arbeta med Margareta Widén-Berggren som ordförande och tacket omfattar även vice ordföranden Ann-Charlotte Stenkil och övriga styrelsen.

Avslutningsvis tackar mötesordföranden de båda externa föredraganden från Fortum och Kärnfull Next samt styrelsen för ett bra möte och förklarar sammanträdet avslutat.

Margareta Widén Berggren
ordförande

Ted Lindquist
Samordnare/Gen.sekr.